

proučavanje, nego se nastavilo tijekom čitavog 14. stoljeća i s periodom Zapadnog raskola dovelo do kritike ne samo papinskih provizija nego cjelokupnog papinstva. Čini se da je primjena papinskih provizija bila daleko manje dramatičan proces te je kroz uvođenje provizija dovela do slabljenja uloge nadbiskupa u potvrđivanju biskupa. Važan je doprinos što autorica osim kaptola, papa i kraljeva uzima u obzir i ulogu samih kandidata, pogled koji je često bio zapostavljen.

Rad je popraćen dodatkom gdje je na pedeset stranica autorica iznijela detaljan pregled svih izbora za biskupe i nadbiskupe s datumima, podrijetlom te okolnostima izbora između 1215. i 1344. godine (235-288). Problem je što stranice dodatka nisu označene makar su uračunate u sadržaj, što može dovesti do problema kod citiranja.

Kroz čitanje ove knjige jasno je da je primarni fokus autorice bilo razdoblje 13. stoljeća, što se dobro oslikava i u broju stranica posvećenih svakom poglavlju, gdje prvi dio rada predstavlja i najobuhvatniji dio. Unatoč tome, čitavo je proučavano razdoblje detaljno analizirano i pregledno predstavljeno. Rad predstavlja značajan doprinos u razmatranjima srednjovjekovnih izbora biskupa zbog toga autorica ne uzima samo teoriju kroz razvoj kanonskog prava, nego prikazuje praktičnu primjenu u engleskim slučajevima, kao i ulogu, sukobljene interese i želje različitih grupacija koje su bile uključene u izbore.

Mišo Petrović

Szabolcs Varga, *Studije o povijesti Sigeta i obitelji Zrinski u 16. stoljeću*, Szigetvári Várbarátí Kör – Pécsi Püspöki Hittudományi Főiskola – Pécsi Egyháztörténeti Intézet, Szigetvár 2015., 224 str.

Znanstveno istraživanje i popularno njegovanje kulta plemićke obitelji Zrinski u Mađarskoj ima duboke korijene. O najpoznatijim članovima te obitelji napisan je velik broj znanstvenih i stručnih radova i njihova su imena ovjekovječena u imenima ulica, trgova i vojnih postrojbi. Organiziranjem znanstvenih i stručnih skupova, objavljivanjem knjiga i zbornika radova i putem drugih manifestacija uspostavljene su i prijateljske veze s Hrvatskom. Na tragu takve suradnje objavljena je i ova knjiga, u kojoj je autor sabrao svoje znanstvene radove koji su rezultat više od deset godina znanstvenog rada. Szabolcs Varga docent je i predstojnik katedre pri Visokoj teološkoj školi u Pečuhu, a bavi se istraživanjem povijesti Slavonije i jugozapadne Ugarske u 16. stoljeću, ponajviše Pečuha za vrijeme osmanske vlasti. U *Predgovoru* (7-8) je autor naveo da je cilj ovog izdanja pružiti hrvatskoj historiografiji nove podatke koji su dosad većini istraživača bili nedostupni zbog jezične barijere. Zato je autor dopunio svoje dosadašnje radove najnovijim podacima i literaturom, a zatim ih je dao prevesti s mađarskog na hrvatski jezik. Studije govore o povijesti obitelji Zrinski, Sigeta i Slavonije tijekom 16. stoljeća, čime sve tri teme povezuju hrvatsku i mađarsku prošlost.

U poglavlju *Prilozi povijesti uspona obitelji Zrinski. Ostavština Karlovićevih* (9-36) govori se o povijesti Zrinskih u drugoj polovici 15. i prvoj polovici 16. stoljeća, a ponajviše o njihovoj vezi s plemićkom obitelji Karlovića, s kojima su imali kontakte još od 14. stoljeća. Snažna povezanost, međutim, nastaje tek 1509. ugovorom o međusobnom nasljeđivanju. Autor prikazuje pozadinu toga ugovora i sudbinu bana Ivana Karlovića na temelju izvora i mađarske literature te zaključuje kako će obitelj Zrinski nasljeđivanjem posjeda obitelji Karlović ući u najviše krugove ugarske političke elite.

U poglavlju *Hrvatsko-slavonsko banovanje Tome Nádasdyja (1537.-1539.)* (37-70) govori se o životu i političkom djelovanju navedenoga ugarskog velikaša, čijim dubokim vezama s onovremenom Slavonijom autor opravdava svoju odluku da u knjigu uvrsti i studiju o toj ličnosti. Kroz Nádasdyjevo djelovanje i banovanje (1538.-1539.) odražavaju se okolnosti ratovanja s Osmanlijama u prvoj polovici 16. stoljeća, a autorovo umješno korištenje i hrvatskih i mađarskih izvora daje upotpunjenu sliku o navedenim događajima.

U poglavlju *Veza južnoga Zadunavlja i prekodravskih područja u prvoj polovini 16. stoljeća* (71-98) autor je iznio brojne poveznice povijesti jugozapadne Ugarske (i posebice Pečuha) s jedne strane te tadašnje Slavonije s druge strane, u prvoj polovici 16. stoljeća. Te veze bile su crkveno-kulturne, gospodarske i posebice vojne naravi, što je posve razumljivo ako se sjetimo da je to vrijeme najvećih osmanskih osvajanja na području Slavonije i ugarske Baranje. Dvije su regije snažno utjecale jedna na drugu; nakon pada Pečuha pod osmansku vlast 1543. Slavonija je postala kršćansko zaleđe južnoga Zadunavlja i preko nje će južna Ugarska ostvarivati svoje veze s kršćanskim svijetom.

U poglavlju *Povijest Sigeta od 1526. do 1566.* (99-174), kako i sam naslov kaže, obrađena je povijest ove iznimno važne utvrde, i to od osmanske pobjede na Mohačkom polju do pada Sigeta pod osmansku vlast. U spomenutom je razdoblju Siget od prilično nevažnoga gradića sa slabom utvrdom postao ključnim mjestom habsburško-ugarske obrambene crte u jugozapadnoj Ugarskoj. Autor među ostalim opisuje faze dograđivanja obrambene infrastrukture Sigeta i aktivnosti njegovih zapovjednika, od kojih se najviše ističu kapetani Marko Stančić Horvat i Nikola IV. Zrinski. Osmansko osvajanje Sigeta 1566. značilo je i pad cijeloga južnog Zadunavlja pod osmansku vlast.

U poglavlju *Prilozi za životopis sigetskog kapetana Marka Stančića Horvata* (175-180) autor je sakupio podatke o ovom sposobnom zapovjedniku Sigeta od 1558. do 1561., koji je 1556. uspio obraniti sigetsku utvrdu od snažne osmanske opsade. Horvat se iz redova sitnih plemića uspio uzdići u visoko plemstvo, ali je prerana smrt prekinula njegov daljnji uspon.

U poglavlju *Povijest vjerskog preobraćenja Nikole Zrinskog* (181-196) autor je obradio kontroverznu temu iz povijesti obitelji Zrinski i sigetskog junaka, a to je njegova još uvijek nerazjašnjena konfesionalna pripadnost. Autor ipak naginje tumačenju da je Nikola IV. bio katolik, te ističe da bi za sve druge teze bilo potrebno pronaći neke podatke koji nam danas još uvijek nisu poznati.

U knjizi se još nalaze *Popis slika i zemljovida* (197) i vrlo iscrpno poglavlje *Korišteni izvori i stručna literatura* (199-224).

Ranije spomenuto autorovo kombiniranje hrvatskih i mađarskih izvora i literature jedna je od najvećih kvaliteta ove knjige, jer se time širemu hrvatskom čitateljstvu omogućava upoznavanje s postignućima mađarskih povjesničara na polju zajedničkih mađarsko-hrvatskih povijesnih tema 16. stoljeća. Knjiga je opskrbljena i kvalitetnim kartama koje olakšavaju praćenje obrađivanih povijesnih događaja. Kao manu ove knjige može se spomenuti vrlo česte slovne pogreške (tipfelere) koje smetaju pri čitanju i ukazuju na uređivački propust. Ipak, sve u svemu, ova knjiga predstavlja vrijedno izdanje mađarskog autora bez kojega je nemoguće dobiti cjelovitu i sustavnu sliku hrvatske povijesti 16. stoljeća.

Andelko Vlašić